

Griesheim,

Konr. Gerh.

De aetatis
longae
theologiae.

1729/30.

Ja
168^d

3
Æ

M

1
P. 5
D



DE
VIRENTE SENECTVTE
QVORVNDAM THEOLOGORVM
EPISTOLA,

QVA
NATALEM LXVIII,

VIRO
MAXIME REVERENDO ATQVE
DOCTISSIMO

M. GEORGIO BASILIO
BRINCKMANN,

PASTORI GOENOBII ILFELDENSIS
INSIGNITER MERITO,
SOCERO SVO ÆSTVMATISSIMO
LAETVS GRATVLATVR
GENER

165
P
CONRAD GERARD GROSHEIM,
PASTOR NOHRAE, WOLLERSLEBII ET MOER-
BACHII IN COMITATV HOHN-
STEINENSI.

NORDHVSÆ,
LITTERIS COELERIANIS.



MAXIME ERENDE,
SOCER PERQVAM VENERANDE,

ET magna et multa incommoda vitæ nostræ sunt comites. Quod Moralium Doct̃or Siracides significantius his expressit verbis: Occupatio magna creata hominibus et jugum grave, Cap. 40. v. 1. seu iuxta versionem B. Lutheri: *Es ist ein elend jämmerlich Ding um aller Menschen Leben.* Et porro: *Da ist immer Sorge, Furcht, Hoffnung, und zuletzt der Todt.* Vt inde Ambrosius in sermone 40. ita sentiat: tantis malis hæc vita repleta est, vt comparatione eius mors remedium putetur esse, non poena. Nam ideo brevem illam Deus facit, vt molestia eius, quæ prosperitate vinci vel tolli non poterant, temporis exiguitate finirentur. Hactenus ille. Quid ergo mirum, paucissimos hominum præsertim Theologorum ad senectutem virentem pertingere? in aprico enim est, nemini quam his satanam magis insurgere, suaque tentationum jacula in eosdem emittere. Numquam otiosus sed semper negotiosus Draco iste infernalis reperitur in regno suo tenebrarum amplificando et conservando. Quod si vero fidus verbi minister illud: Tu contra audentior ito, probe observet, si improbis motibus audacter contradicat, malitiam reprobet, hypocrisin damnet, omniaque illa quæ cum sanctissima Dei voluntate haud conveniunt, detestetur, quantas malorum vndas Deo permittente, Diabolo insurgente et mundo fremente in se derivat? vt taceam quæ ex Theologi vitæ genere, cui motiones corporis desunt, meditationes vero indefinenter adhærent, oriuntur incommoda. At tamen Deus pro immensa, qua fertur in genus humanum bonitate, modo hunc, modo illum variis calamitatibus non ob-

stan-

stantibus
seu viridi

ermine, et senio, ut ita dicam juvenili
gne permittes, æstumatissime Socer,
nonnulla ex Theologorum numero, qui corporis a-
nimique viribus pollentes ad extremam venerunt senectam, in
conspicuum iam produci. Præ aliis ævi nostri eminent Theo-
logus ille ad magna natus et celebratissimus *ὁ δὲ ἐν ἀγίοις* GERAR-
DVS, Abbas Luccensis, qui superiore seculo, anno nempe 1633.
in lucem editus, anno 1722, senex fere nonagenarius discessit.
Hic rarissimo suo exemplo specimen vigoris senilis posteris
reliquit plane singulare et admirandum. Propter merita in-
signia provincia non vna ipsi demandata fuit, sed tot et tantis
functionibus, quibus vel plures non sufficerent, ingravescente
senectute ad finem vsque vitæ vnus et cum laude maxima
absque vilo defectu præfuit. Primum quidem Professor Ma-
thematum et deinceps Theologiæ Rintelii constitutus vive-
bat. Qua deposita, quam satis bene ornaverat, sparta, maio-
ribus titulis et honoribus asservatus fuit. Director tandem e-
rat centies octo circiter Ecclesiarum, et in his totidem presby-
terorum, Superattendentibus Generalibus et specialibus haud
memoratis. Primus erat in Synedrio Sacro seu Consistorio,
primus in Provincialibus Diætis, primus inter Consiliarios æ-
rarii Provincialis Ducatus Calenbergici, Abbas denique li-
beri et Imperialis Monasterii Luccensis, ut monumenta
ipsum litteraria autographa ad amicum (I.) data testan-
tur. Sic Vir ille magnus in Epistola d. 19. Februar. 1716.
exarata varia sua officia refert, simulque labores graviores
et concatenatos quodammodo depingit scribens: *Prela-
tura sola solum totumque hominem requirit. Si quis extero-
rum venit Hannoveram, medalliones, conchyliis, raritatesque
tam naturales quam artificiales spectaturus, itur ad me.* Taceo
san-

(1) Jacobum Schwachheimium, Pastorem quondam Hattorfensem,

sanctorum reliquias, quarum ego custos sum
ingentem presbyterientium turbam, qua idem
vexat vel alloquio. Talis ego prolixissime, ut vi-
midiam fere partem octagesimi tertii etatis mee anni per Dei gra-
tiam absolvi. Ex quibus liquido patet, quantum mihi spatii prolit-
teris ad familiares superesse queat. In extremitate vero huius episto-
lae additur: Integerrima adhuc valetudine, Deo gratias! Nihilo
minus in aliis litteris ad eundem amicum d. 12. Febr. 1714. Re-
verendissimus Abbas vigorem corporis & animi in senectute
continuum in lingua vernacula ita expressit: Ich kan vvas Ca-
leh, Iosue XIV. im 85. Jahre seines Alters von sich rühmete, Gott
zu Ehren im 81. auch von mir sagen: Ich bin noch heutiges Tages
starck als da ich 40. Jahr alt vvar, und mit Moise Deut. XXXIV. 7.
dass meine Augen nicht dunckel worden, und meine Krafft nicht
verfallen sey. Welches daher er vweislich, vveil ich die allerkleinste
gedruckte Schrift noch ohne Brillen nicht nur am Tage, sondern auch
des Abends bey Licht lesen kan, vveil an den übrigen Sinnen noch nicht
den geringsten Abgang mercke, ja am ganzen Leibe, es sey inner-
lich oder äusserlich keinen Schmetzen noch in meinen Knien die
dem Alter sonst anklebende lassitudinem empfindt, dabey Mittag
und Abends eine gute Malzeit thun, gehen, stehen, auch da es nö-
thig lauffen kan, so, dass ich grosse Ursache habe mit David aus
seinem 116. Psalm v. 12. 13. seq. zu sagen: Wie soll ich dem HErrn
vergeltten alle seine Wolthat? ich will den heilsamen Kelch nehmen
und des HErrn Nahmen predigen. Ich vil meine Gelübte dem
HErrn bezalen für alle seinem Volck.

Et rursus ad modo dictum amicum in litteris die 20. Jan.
1717. Ich bin durch Gottes extraordinaire Gnade den 22. Octobr.
st. v. und 1. Nov. in mein 84. Jahr sine interruptione animi corpo-
risque virium integrisque sensibus internis atque externis getreten,
und sage billig mit Jacob, ich bin zu geringe aller Barmhertzigkeit
und

in Jacob Schwabenschen, Historiam, p. 100. (1)

und Treue die der HERR mein GOTT an mir seinem Knechte gethan hat.

Et iteram in litteris d. 10. Jan. 1721. Ich lebe GOTT sey Danck in meinem 88. Jahre noch eben so gesund und ohne alle Incommoditäten wie im 50. Jahre meines Alters. Sic ultimo tandem anno vere lubilæo, quo summe Venerandus Senex ex ecclesia militante ad triumphantem transit, anno nempe 1722. prosperitatem senectutis suæ his prædicat: Das Jahr darein ich verwichen 22. Octobr. Skil. vet. getreten, ist das 89. meines Alters, darin ich mich, GOTT sey ewig Lob und Danck gesagt, an Leibes und Gemüths-Kræfften annoch so wol befinde als vor, 20. oder 30. Jahren.

O admirandam senectam, quæ vix habet sui similem! tanta felicitate Præsul hicce vsus est quanta fere nullibi, vel tamen rarissime, sive excelsos, sive humi serpentes homines adspicias, reperitur. Quod singulare Numinis supremi beneficium grato quoque semper agnovit animo, et quod ita Abbati nostro gravissimo pro plurimis contigit, nulla memoria silebit nulla obliviscetur posteritas. Reliquis missis verba ipsius mortem proxime antecedentia valde heroica et tanto Præsule digna, quibus vitæ exitus indigitabatur, omnino notanda veniunt, quando in æternitatis limine constitutus sic loquebatur: Imperatorem debet stantem mori, Præsulem sedentem. Et dictum factum, leni morte in sedendo expiravit ac pretiolam animam coelo, unde profecta erat, reddidit. Beatum, Te, beatum terque quaterque GERARDVM! præstat enim nudo Te nomine compellare, qui omnes titulos, quos mortales tibi quondam tribuere, nunc rides & despicias melioribus ornatus & angelorum consortio adsociatus. (2).

Hic

(2) Quod beatus Abbas cognitionem quoque peculiarem, rei nempe numariæ & thesaurum numismatum præstantiorem, nec

bibl

Hicce qui senectute virente gavisi sunt, adnumerandum quoque puto IACOBVM SCHWACHHEIMIVM, Theologum cordatum & celebrem, Pastorem quondam Hattorfiensem præclare meritum, & Ministerii in Ducatu Grubenhagiano Seniore, Hic venerabilis Senex ingenium eximium polioris litteraturæ non levius degustandæ sed imbibendæ sufficiens fortitus erat. In litterarum studia curiosus & sedulus inquirebat, libros probatissimos nocturna versavit manu, versavit diurna. Quo factum est, ut eruditionem haud vulgarem acquireret, & plures consummata doctrinæ viri famigeratissimi cum Schwachheimio litterarum commercium habuerint, nempe Gerardus, Abbas, Luccensis, Seckendorffius, Leibnitzius, Ludolphi, Wagenfeldius, Lyserus, Möllerus, Calvörus, Vockerodius alique. Loquantur litteræ autographæ quæ servantur, testes existimationis fide dignissimi. Quo factum quoque est, ut beato propter eruditionem, prudentiam & rerum agendarum peritiam munus Superattendentis oblatum fuerit, quod vero sorte sua contentus recusavit. Cum autem apud alios varii morbi ex lucubratione & assidua meditatione nascantur, NOSTER ingravescente senectute semper vegetus & prosper exitit. Sensus non defecerunt, nec memoria caduca, nec oculorum acies turbida facta est, ita ut munere Ecclesiastico, quo per quinquaginta ferme annos functus est, ad finem vitæ usque, senectute grandævâ non obstante fungi potuerit, qui anno ætatis octogesimo secundo ad supernas sedes pacatissimas ex turbulentis hisce rebus translatus est, atque sic metam ad quam nos adhuc solliciti tendimus ex voto attingit. (3) Huius vestigia premere videbatur.

Chri-

bibliothecam selectissimorum librorum amplissimam, quæ 7000, thaleris vendita, habuerit, notissimum est.

(3) Natus est Jacobus Schwachheimius Hattorfii anno 1644, cuius pater

Christianus Kochius, Pastor quondam Kauffungia, qui eodem loco die 21. Nov. 1647. natus, et d. 15. Martii 1724. decessit, senex 77. annorum factus. Senectus apud hunc non impedivit, quo minus iter facere pedibus potuisset. Quod amicus quidam in itinere comes maxime miratus & testatus est. (4)

VENERANDE SOCER, me nulla alia ratione quam senectutis tuæ vigore inductum argumentum huius epistolæ selegisse, facile perspicias. Natalem octavum & sexagesimum, postquam annos ætatis septem et sexaginta implevisti divino favente Numine jam agis, & quidem sospes & incolumis, viribus haud prostratis sed erectis & sensibus integris; Quod eo magis miratu dignum, quia inter omnes qui te norunt, constat, Te a pueris studiis & lucubrationibus inhæsisse firmiter. Quantum alii ad voluptates & requiem animi & corporis consumunt temporis,

pater fuit Andreas Schvvachheimius, qui septem & quinquaginta annos officio Pastoralis præfuit, ut inde Pater & filius supra seculum provinciam Ecclesiasticam continua serie & uno loco administraverint. Rarum contingens, cuius exempla paucissima præstant. Felicitatem augebat matrimonium ultimi Schvvachheimii felix, quod ne votis quidem felicisungi potuerat; habebat enim beatus senex conjugem desideratissimam Sophiam Margaretham Brinckmanniam, sexus sui ornamentum egregium, atque solatium ad properantis senectutis amoenissimum & certissimum, sed fati sic jubentibus ante mariti exitum morte ereptam.

- [4] M. Joh. Christianus Martius, in abitu mentem suam sic explicans:
*Ja fürnehmlich hat mich das recht von Hertzen sehr ergetzet,
Dass ein Vater hohen Alters noch so Heiff marchiren kan,
Und gleich vvis ein junger Purseh uber einen Graben setzet,
Ey das heist ein recht courager 76. Iehrger Mann,*
vid. M. Joh. Christ. Kochs Reflexiones aus der Moral-und Litteratur bey Betrachtung des vvolgeführten Lebens-Lauffes seines liebege-
vvesenen Vaters, Bud sñn 1727, 8.

ris, quantum tribuunt deambulationibus, conviviis iustibus,
aliisque rebus, tantum, ut seduli litteratores solent variis sci-
entis imbibendis libens immolasti. Animum tuum doctrina
ex optimis Poëtis, Historicis et Oratoribus in adolescentia
tua quotidie instruisti et confirmasti. Ex quo deinceps ad di-
vinioris doctrinæ monumenta inquirenda te adplicasti, et offi-
cio Pastoralis dicasti, quantum laboris, quantum molestia, la-
boris dicam Herculei sæpius suscepisti et sustinuisti, nulla opera
quam officii ratio postulat, per annos 40. unquam neglecta?
Etsi quidem ex his omnibus haud difficulter concludi posset,
varia corporis mala ex causa honestissima, lucubratione,
studio & labore nata TIBI nunc seni adesse et sæpius im-
pedimento esse oportere, (nam vires, vox et latera senes
plerumque deficiunt;) experientia tamen aliud confirmat,
nempe quod statuto tempore numquam officio tuo deesse co-
garis, sed sufficias. Id quod omnes, qui a studio partium ali-
eni sunt, testatum ibunt. Aliis, quæ de tuis litterarum cum
pluribus commerciis assiduis dicenda forent jam supersedeo.
Quare de senectute virente TIBI honoratissime Socer merito
gratulor, Deum, a cuius nutu vita nostra dependet, precibus
solicitanis, ut Te impostero adhuc plures annos saluum at-
que vigentem servare clementissime velit. Vota hæc brevissi-
ma, quæ ob capitis dolores iam extendi nequeunt, supremus
rerum Arbiter rata esse iubeat, Dabam d. 11 Februar,
M DCCXXX.

MC



bus,
sci-
rina
ntia
di-
offi-
la-
oera
eta?
ter,
ne,
im-
enes
nat,
co-
ali-
um
leo,
rito
ibus
at-
iffi-
mus
uar,

Ja 168d

ULB Halle

3

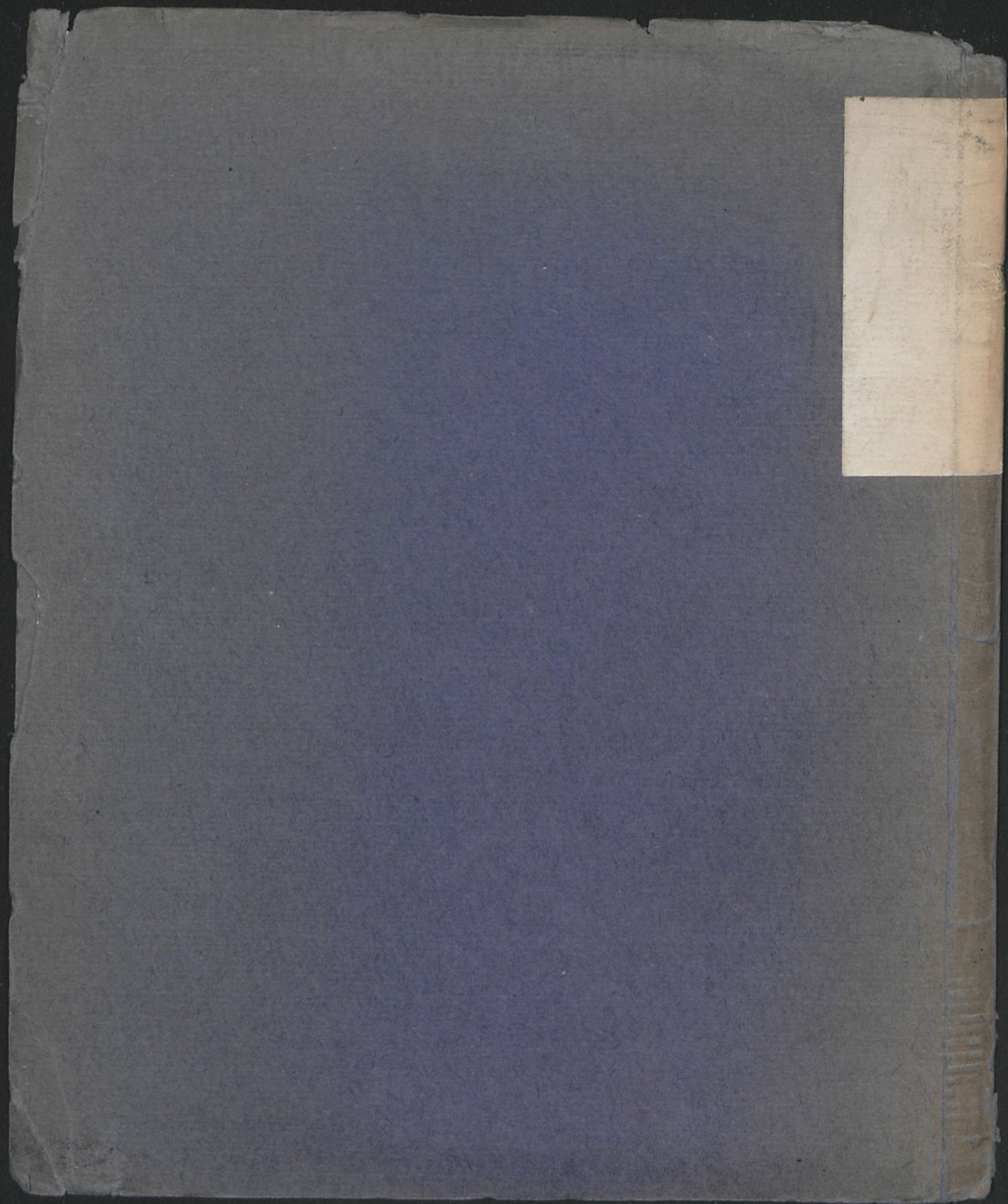
007 506 058



168d

nc





8
7
6
5
4
3
2
1
inches

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

DE
VIRENTE SENECTVTE
QVORVNDAM THEOLOGORVM

EPISTOLA,

QVA

NATALEM LXVIII.

VIRO

MAXIME REVERENDO ATQVE
DOCTISSIMO

M. GEORGIO BASILIO
BRINCKMANN,

PASTORI COENOBII ILFELDENSIS
INSIGNITER MERITO,

SOCERO SVO ÆSTVMATISSIMO

LAETVS GRATVLATVR

GENER

CONRAD GERARD GROSHEIM,

PASTOR NOHRAE, WOLLERSLEBII ET MOER-

BACHII IN COMITATV HOHN-

STEINENSI.

NORDHVSÆ,

LITTERIS COELERIANIS,

